

Kongres Ljudske prosvete Slovenije

kov, članov pevskih zborov, raznih vrst godbe in igralskih dručin, brez Primorske, kjer je bilo nastopanje še bolj množično. K temu je treba prišteti še velikokrat tolikšno število občinstva, ki se je ponekod tudi aktivno udeleževalo ocenjevanja, kakor tudi ne gre pozabljati nešteti tihih pomočnikov, ki so prispevali s tehničnimi pripravami, z delom pri organizaciji, okraštiti prostorov itd., saj je bilo z odri, kulisami, tribunami itd., sprito težkih posledic vojne izredno veliko napornega dela, kakršnega so mogli opraviti le ljudje, katerih strastna ljubezen do kulture, no prostovoljne življenja ne pozna nepremagljivih ovir in težav.

Pevski zbori, godbe, harmonikarji so tekmovali na sedežih okrajne, igralske družine na domačih odrih ali na okrajih. Razen tega so imeli na mnogih okrajih tudi literarne večere in ljudsko prosvetne razstave. V času tekmovalja so v prevalističnem okraju ustanovili 11 novih ljudskih knjižnic in imeli so razen svojih prireditelj in 19 gostovanj iz drugih okrajev. Še večje manifestacije so bile nadalje okrajni festivali v Mariboru, Celju, Novem mestu, Ljubljani. Posebne večje prireditve so bile še kmečki praznik Matije Gubca na Krškem polju, kmečki praznik v Bohinju, velika parada dela v Ajdovščini in slavnostne igre na Jesenicah.

Važna pridobitev tekmovalja za ljudske odre je bila v združevanju manjših dručin v večje, da lahko že s pravnim izborom igralcev za razne vloge dosežejo boljše kvalitete. Tako pomembno združitev so pred tekmovaljem izvedli v Trbovljah. Ponekod so naši aktivisti z velikim razumevanjem prebrali s tisto staro tradicijo, ko so se prav za prav le bolj samy že itak izobraženi ljudje udeleževali na odru. Za kmečko prebivalstvo Prekmurja je izredno naporna šola za sam književni jezik, kaj šele dramatika; zato je tembolj dragoceno, da je drugo mesto za sedla družina iz Krizevec s Klopčičev enodeljanki »Matie, kjer so nastopali sami kmetje, ki po poročilu tov. Antolice »prav za prav niso igrali, ampak živeli na odru. Grupacije in kretnje so bile tako nepriklone, da je ljudstvo ves čas z zanimanjem sledilo igr. Matji je nastopala tako naravno in preprosto, da smo videli na odru prava prekmursko mater.« Poštena težava je bila seveda vsepoved v izbiri igr. Znana in razumljiva je, da nam manjka primernih iger, vendar je tudi pri takih pogojih izbor značilen in moramo reči, da se je poleg dokaj splošne nepazljivosti in neobčutljivosti raznih strokovnjakov, ki so imeli zbor največkrat v svojih rokah, pokazalo v prvi vrsti pač zanimanje za igre iz narodno osvobodilne vojne, predvsem za Borovo »Raztrganec« in Klopčičev »Mater«, ki si s Cankarjevimi »Kraljem na Betajnovcu« in »Jernejevo pravico« ter s Finžgarjevo »Razvalino življenja« nekako delijo prva mesta po številu izvajanj na tekmovaljih. Tehnična pridobitev jerenjskega festivala je veliko skoro prirodno amfiteatralno gledališče na prostem, tik nad Jesenicami.

Tudi pevski zbori so ob tekmovalju marsikje spoznali, da so uspehi dosegljivi le v združitvi dobrih glasov v večje zore, zato je prav tu sodelovanje vseh množičnih organizacij n. pr. ene vasi še posebno potrebno. Nastopi so pokazali marsikje veliko vloženo truda in discipline, prav malo pesmi pa je bilo zapetih zares z izrazom novih ljudi, zavdnosti in bledih, brez tiste poltlačnosti, ritmične razsekajenosti, brez tiste poltlačnosti, ki je značilna za zatirane ljudi. To je še dediščina preteklosti in je odvisna zgolj od tega ali bodo stari pevci, ki so uspeli najti glasbeni izraz novemu doživljanju. Če se tudi ne bi ustavljali posebej ob izbiri pesmi in ob zmedbi zastran predpisanih ali nepredpisanih pesmi za tekmovalje, je nemogoče prezehtati, da so pevci in občinstvo vsepoved zahtevali predvsem partizanskih pesmi ter da ni bilo niti enega festivala, kjer se ne bi pela Gobečeva »Pesem o svobodi«. Med vzpodbudne in zelo popularne poskuse spadajo množični pevski nastopi, ki so zlasti na okrajnih festivalih dosegli po zelo veliko število pevcev: v Mariboru 5000 pevcev moškega zbora, v Celju 3000 pionirjev, največ pa se je tu petje preizkušalo doslej na Primorskem, kjer so kar vsi pevski zbori dobili v študij vrsto pesmi in so po tem n. pr. v Ajdovščini sestavili ogromen zbor okrog 8000 pevcev in pevke.

Literarne večere so priredili v več okrajih in krajih in nastopilo je precej samoukov, ki skoro vsi opjevajo in opisujejo narodno osvobodilne boje. Pokazalo se je, da ni dovolj, če ljudski avtorji bere občinstvo svoja dela, temveč je treba z njimi delati, jim pomagati do izpolnitve in razpravljanjem, s kritiko njihovih del, z nasveti domačih sodelavcev, in aktivistov in z dopisovanjem s strokovnjaki. Nekateri so se na ta način povezali z uredništvom revije »Obzorja«. Tudi razstave samoukov slikarjev, kiparjev, rezbarjev, fotoamatirjev in raznih izdelovalcev umetno obrtnih predmetov so odkrile zelo mnogo ljudskih talentov, ki po svojem napornem delu v produkciji umetniško delajo, so pokazale, da jim je treba pomagati z nasveti, s strokovnim izpolnjevanjem, s konstruktivno kritiko.

Lanski jesenski festivali so bili še v veliki meri pod pritiskom glavnih napak, ki smo jih ugotavljali še pred njimi: še zmerom hlastanje po kvantiteti namestu kvalitete, neobčutljivost pri vprašanih dejane in umetniške vsebine nastopov; nerazumevanje visokih vzgojnih nalog priro-

ditve; prepuščanje idejnega in organizacijskega vodstva dostikrat takim strokovnjakom, ki z našo stvarnostjo ne živijo, ljudem, ki iščejo v tem delu zgolj svojega osebnega uveljavljanja, pomanjkanje kritike; še zmerom so vodstva sindikalnih organizacij mislila, da se jih ljudska prosveta ne tiče, medtem ko so se aktivni mladinski in ženski organizaciji že mnogo bolj razgibali. Vendar je vse to manj važno od velikih pozitivnih rezultatov. Ljudstvo samo, ljudske množice so tu pokazale visoko politično zavest, izpričale so, da je ljudska oblast v njih sprostila nove ustvarjalne sile. Tov. Lidijska Sentjura, minister za prosveto, je takole ocenila festivale: »Brez dvoma je odigrala ta oblika aktivizacije naših ljudskih množic veliko vlogo tudi pri dvigu in utrditvi politične zavesti, patriotizma, ustvarjalnega delovnega poleta, bratstva in enotnosti, ter pravičnega pojmovanja ljudske demokracije.« Končno je treba ugotoviti, da je velik del aktivistov množičnih organizacij OF vendar premagal predsodek, češ da se v te stvari ne razume, in dejstvo, da so nekateri prireditelji naših festivalov pokazale lepo sodelovanje med prebivalstvom in vojsko v ljudsko-prosvetnem delu.

Po festivalih

Vzrok, zakaj po okrajnih festivalih ni prišlo že jeseni lanskega leta do vseslovenskega ljudsko-prosvetnega festivala v Ljubljani in do prvega kongresa ljudske prosvete, niso bili samo važnejši državno politični dogodki — volitve v Ustavodajno skupščino in sprejemanje ustave LRS, — temveč tudi v tem, da pogosti zato vendarle še niso bili dovolj. Niti niso bila izbira tekmovalna dela po idejni in umetniški kvaliteti takšnih del, s katerimi bi bilo mogoče izvesti zaključno tekmovalje v Ljubljani, niti niso bile organizacijske oblike še toliko enotno usmerjene, da bi lahko pravilno izvedle volitve delegatov. In tu se moramo nekoliko ustaviti pri ljudsko-prosvetnih svetih.

V času lanskih festivalov smo, kar, ko rečeno, vse priprave in prireditve vodili tako, da bi se ob njih povezovali kulturno-prosvetnih skupnih množičnih organizacij ljudsko-prosvetni svetovi čim bolj utrdili in ostali potem stalni. Sveto so ponekod imenovali ljudski izobraževalni svetovi (LIS-i), drugod zopet »prosvetni odbori«, »prosvetni aktivisti«, neke tu »domovje kulture«. Vsekakor je izraz ljudski izobraževalni svet preozek in ne zajema tudi takolomnega kulturno umetniškega sektorja ljudske prosvete. Po drugi strani je v besedi odbor bila nevarnost napakega pojmovanja njegovih nalog. Vsekakor je treba ljudsko-prosvetni svet razumeti predvsem kot povezoval, kot kontakt, kot koordinacijski del med funkcionariji, ki se po svojem sestanku, vrnejo vsak v svojo organizacijo in tam izvajajo sklepe. Izraz ljudsko-prosvetni svet ustreza izrazoslovju našega današnjega organizacijskega življenja in ustreza duhu našega Zakona o ljudskih odborih.

Ljudsko-prosvetni svetovi smo sklicevali in ustanavljali zato, da bi združili in čim bolj pravilno usmerili ljudsko-prosvetno delo naših sindikalnih, mladinskih, ženskih, družinskih organizacij in samostojnih ljudsko-prosvetnih društev ter kulturno-prosvetnih odsekov Osvobodilne fronte same; da bi s tako združitvijo naporov dosegli boljše rezultate za ideološko in kulturno prevzgojo delovnega ljudstva, boljše kvaliteto nastopov gonje za kvantiteto, da bi aktiviste naših množičnih organizacij pa tudi funkcionarje Osvobodilne fronte same pritegnili k vodstvu ljudske prosvete kot enega najvažnejših področij dela in borbe za cilje OF; da bi strokovnjake, razne pevce, režiserje, razbremenili organizacijskega dela; da bi mobilizirali ljudsko-prosvetne sile iz najširših množičnih osnov in ne le iz nekaterih tankih plasti že itak vsaj formalno izobraženih ljudi; da bi ustvarjali enotne načrte za ljudsko-prosvetno delo v kraju za določena razdobja; da bi s pritegnitvijo aktivistov fizikalnih organizacij povežali ljudsko-prosvetne programe naših prireditelj tudi s fizikalnimi nastopi; da bi končno najpriprostejši način in v tovarškim sporazumevanju pomagali ljudski oblasti pri upravljanju in vzdrževanju dvoran, odrov, domov ljudske prosvete. Vendar so naši aktivisti te naloge ljudsko-prosvetnih svetov le površno, mnogokoli pa tudi docela napočeno razumeli.

Že za samih festivalov so se ljudsko-prosvetni delavci marsikje pritoževali, da niso imeli nikake pomoči od množičnih organizacij, da so morali vse opraviti sami. Pevodvaja v Novem mestu je sam hodil od hiše do hiše in prosil pevce, da bi prišli pet. Kamniški okraj je tožil o premajhni povezavi med množičnimi organizacijami, Trboveljani so ugotavljali, da je bilo njihovo delo preozko in da niso uspeli pritegniti k svojemu delu masovnih organizacij... Ljudsko-prosvetni svetovi so bili mnogokoli organizirani tako, da so imeli predsednika, tajnika in vodje sekcij za petje, za odre, zama pa si v seznamu iskali bistvo — predstavnik množičnih organizacij. Drugod spet so se aktivisti hvalili: pri nas imajo ljudsko-prosvetni svetovi že po 20—30 članov. Na Vrhniki odbor OF ni vedel, kdo so člani ljudsko-prosvetnega sveta in poročilo iz jesenjskega okraja se je glasilo: »V okraju je 30 prosvetnih svetov; bomo se, da se ne bi prelevili v društva«. Vse to so primeri ene osnovne napake naših aktivistov, ki niso razumeli, da je treba ljudsko-prosvetno delavnost najprej iz stare individual-

istične in kličarske stihnosti prevreči vsebinsko in organizacijsko v množično organizacijo ter jo nato povezati, — temveč so dopustili ali celo sami poskrbeli, da so tisti naše zaobjubljene posamezniki in klike dobili nov in imeniten organizacijski naziv prosvetni svet, delali pa so naprej po starem. Takšni sveti so bili velika škoda. Povečali so organizacijsko zmedo, diskreditirali so pred ljudmi pojem ljudsko-prosvetnih svetov, odrgali ljudsko prosveto še bolj od naših organizacij in od vse naše aktualne družbene stvarnosti, jo izollirali in prepustili skupljam ljudi, ki so bili večasih idealni in pozitivni, a se niso znali sami pravilno lotovati nalog, med tem ko so bili drugod tak ljudsko-prosvetni sveti kakor zakonita gostilniška omejila, ki so si v svoji odtujenosti ljudstvu in v svoji intelektualski ozkosti prilascali pravico vedriti in oblačiti v vseh vprašanih ljudske prosvete. Dovoljevali in prepovedovali so razne igre in prireditve, ne da bi pri tem poslu predstavljali karkoli več kakor same sebe, ne da bi to delali z zavestno odgovornostjo. V imenu naših OF in svojih organizacij, ne da bi svoje cenzorske ukrepe vsaj pripravili z analizo predloženih del, z razpravljanjem v množičnih organizacijah, s široko konstruktivno kritiko. Za jedno odmaknjenost mnogih ljudsko-prosvetnih svetov od današnjega življenja mest in vasi ne morjeto za naš bitji odgovorni tisti ljudje, ki današnje stvarnosti še niso dommeli, temveč naši aktivisti, naše organizacije. Nemogoče je bilo, da bi najnaprednejša, revolucionarna kultura proletariata, revolucionarna znanstvena osnove njegove ideologije, oplajala vsa področja in utrjevala zvezo delavcev in kmetov, če naše sindikalne organizacije doletje še niso razvile svojega širokega in kvalitetejnega ljudsko-prosvetnega dela. Takšni, od sindikalnih mladinskih in drugih organizacij odtrgani in njihovega duhu tuji ali celo sovražni ljudsko-prosvetni sveti so bili napaka, ki so jo sicer le v zelo redkih primerih dejansko izrabili zavestni škodljivci elementi, vendar ji je bilo treba napovedati hud boj, ki je danes v glavnem tudi že izvojevan. So sicer mnogi ljudsko-prosvetni sveti še zelo intelektualistični, to se pravi, da je človek član tega sveta zgolj zato, ker je izobraženec in ne zato, ker vodi kulturno-prosvetno sekcijo pri tej ali oni organizaciji in ker je dober aktivist, vendar je treba tu povedati, da je velika večina izobraženec, ki nam strokovno pomagajo kot prodajatelji, pevovodje, in režiserji, danes taka, da zasluži vse priznanje. To so vsi tisti nešteti resnično ljudski učitelji, ki dajejo vse šole od sebe, da pomagajo v svojem okolišču: od administracije in akcij na KLO-ju in odborov OF pa do ljudsko-prosvetnega dela. Dejstvo, da so napor za pravilno funkcioniranje ljudsko-prosvetnih svetov v mesecih po festivalih v glavnem rodili zadovoljive uspehe, je tudi razlog zato, da imamo lahko danes že prvi kongres: ljudsko-prosvetni svetovi so danes že docela prirodna in dogana stvar, so koordinacijski in direktivni organi, ki so imeli sedaj že vso možnost izvesti volitve delegatov.

V razdobju po jesenskih festivalih je še nekaj momentov, ki spadajo v poročilo o razvoju naše ljudske prosvete. Med tem ko so se naše sindikalne organizacije prej trudile le bolj za nekatero sekcijo svoje vsaj delne programa, ki jih je bilo treba pač najprej utrditi, so se v perspektivi našega prehoda v plansko, t. j. socialistično gospodarstvo, po sklepih IV. plenuma Enotnih sindikatov Jugoslavije vrgle na pozitivno kulturno-prosvetnega dela. V januarju t. l. so bile po vseh okrajih konferenčne kulturno-prosvetne referentov KSS-ov, krajevnih odborov in podružnic ESS. Obravnavali so se sklepi IV. plenuma, velike izobrazne, ideološke, vzgojne in kulturno umetniške naloge delavskega razreda, volile so se kulturno-prosvetne komisije; sprejeti so bili sklepi o izdelavi načrtov za kulturno-prosvetno delo; o koordinaciji ljudsko-prosvetnega dela vseh množičnih organizacij kar pri kulturno-prosvetni komisiji KSS-ov v takih industrijskih krajih, kjer je velik del članstva drugih organizacij organiziran obenem tudi v sindikatih. Tako kulturno-prosvetne komisije so potemtakem za tiste kraje prevzele ali bodo prevzele celotno vlogo ljudsko-prosvetnega sveta. Kulturno-prosvetni referenti krajevnega odbora mladine, AFZ, za drug hodijo kar na konferenčne kulturno-prosvetne komisije pri KSS-u in se tam dogovarjajo o vsej koordinaciji nalog ljudsko-prosvetnega dela v kraju. Z utemeljitvijo kulturno-prosvetnega dela v sindikatih, ki pa ima pred seboj še ogromen razmah, je vprašanje boja za pravo napredno, revolucionarno vsebino celotne naše ljudske prosvete dobilo trdna tla in je podano jamstvo za globoko prekrasitev celotnega ljudsko-prosvetnega življenja mest in vasi na osnovi znanstvene ideologije marksizma-leninizma. Z doslednim delom po sklepih IV. plenuma, z velikopoteznim dviganjem ideološke izgraditve, splošne izobrazbe in kulturno umetniškega življenja naših sindikalnih organizacij ob vzpodbudi veličastnih nalog in ciljev petletke bomo rešili danes še pereče vprašanje ljudsko-prosvetnih razmer tudi v nekaterih glavnih industrijskih centrih samih, kakor so n. pr. Jesenice, Kranj, Trbovlje i. dr. kjer sindikalni krožki, igralci ali pevec na eni strani niso imeli pomoči takih strokovnjakov, kakršnih so si želeli, po drugi strani pa skupine intelektualcev, uganjajo

ljudsko prosveto s svojimi formalističnimi estetskimi frazami in govornicami, ki ne dera v trumah na njihova predavanja ali predstave, ni kulturno. Naši jesenjski delavci so s svojimi udarniki, s svojimi tekmovalnim članom pokazali visoko demokratično zavest, kakršna je pogoj resnične napredne kulture. Če so lanske jesen zbrali v enem samem dnevu 380.000 din za pomoč Albaniji, za zadolženje jeseniško gledališče, ki bi potrebovalo borih nekaj deset tisočev, pa ničesar, tedaj je to jasno dokaz, da zavdni delavci nove Jugoslavije bogato dajejo, a ne razmetarajo. Dajejo za to, kar se imenuje naša stvar, za tujbo pa ne, in tu ni in ne bo nobenih kompromisov. Takšno gledališče, pri katerem delavci nimajo razloga, da bi ga imeli za svoje, ni naša stvar in bo odmrlo, če ne bo dobilo novih sokov. Ljudsko-prosvetno delo zahteva najboljše iskreno predanost ne le neki abstraktni »kulturi«, temveč predvsem tistem ljudstvu, kateremu to delo velja. Na vprašanje tega osnovnega odnosa, te razredne solidarnosti z delovnim ljudstvom se bje boj v ljudski prosveti mnogih krajev pri nas in prar razmah kulturno-prosvetne aktivnosti sindikalnih organizacij bo ta boj hitro in zmagovito končal.

Najraznejša oznaka preteklega razdobja je v razvoju naše ljudske prosvete v njenem vsebinskem problemu. V teh praxkar minulih jesenskih in zimskih mesecih so se odkrivali aktivistom in sodelavcem ljudske prosvete čim dalje bolj jasni obrisi našega vzgojnega cilja, našega kulturne programa. Naša mladina je prinesla s svoje mladinske proge in delovnih brigad novo moralo dela, novega duha. V zavesti delovnega ljudstva kot lastnika produkcijskih sredstev, kot suverena uravnalca svoje usode, v perspektivi planske preobrazbe naše družbe so se odkrile visoke kvalitete človeka, kakršnega moramo vzgojiti iz sebe. O tem vzgojnem cilju, o tem kulturnem programu nam je govoril maršal Tito. Ni slučaj, da so prav naši ljudsko-prosvetni aktivisti toliko študirali govor tov. Kardelja v Ustavodajni skupščini LRS, kjer nam je dal vsi orientacijo tudi za naše ljudsko-prosvetno delo. Te jasne besede kakor tudi govor tov. ministra za prosveto so mnogo pomagali našim aktivistom, da so se, čuteč ustvarjalno silo časa, ki za preživljanje, v zadnjih dveh, treh mesecih že z velikim uspehom borili proti vsem ostankom malomeščanske brezidejnosti, individualizma, kličarstva, proti prazni gonji za kvantiteto na škodo kvalitete v naši ljudski prosveti. Na naših ljudskih univerzah se ne govorijo več o rastlinstvu na otokih Fidli, temveč o velikih problemih ustvarjanja nove družbe in nove kulture in borbe proti imperializmu. Naše knjižnice ne služijo zgolj pregledanju dolgega časa in na področju tradicijske tako bohotno razvite dramatik in zborovske glasbe so vsepoved vroča razpravljanja za idejno in umetniško kvaliteto. Šele s takim dviganjem vsebinske vrednosti ljud-

ke prosvete dobivajo tudi statistične številke svoj pomen. Če smo imeli ob koncu januarja t. l. registriranih v Sloveniji brez primorskih okrajev: 521 ljudsko-prosvetnih svetov, 71 ljudskih univerz, 785 ljudskih knjižnic, 571 bralnih krožkov, 21 čitalnic, 115 recitacijskih zborov, 867 igralskih dručin, 20 lutkovnih odrov, 35 plesnih skupin, 772 pevskih zborov (med njimi 214 moških, 106 ženskih, 202 mešana iz 250 mladinskih), 33 orkestror, 21 harmonikarskih, 30 tamburaskih zborov, 65 godb na pihala, 284 domov ljudske prosvete v uporabi, — tedaj vemo, da so to prvič še ne docela zanesljive številke naših referentov pri prosvetni oblasti, ki nimajo povsod zadostnega kontakta z našimi množičnimi organizacijami, ponekod pa tudi hudo pretravajo, ko vsako družbo, ki se je morda za en sam nastop nečesa naučila, že smatrajo za stalno, — po drugi strani pa, da v okviru teh številnih skupin šele bjeemo boj za pravo vsebino in kvaliteto dela, da je torej med temi nebroji igralskimi družinami še velik del takih, ki mislijo, da so plehke burke tisto, s čimer bo naš delovni človek manifestiral družbeni življenjski optimizem res svobodno ustvarjajočega človeka. Pri oznaki zadnjih mesecih razvoja naše ljudske prosvete poudarjamo torej predvsem, da se borba za kvaliteto vsepoved so

ke prosvete dobivajo tudi statistične številke svoj pomen. Če smo imeli ob koncu januarja t. l. registriranih v Sloveniji brez primorskih okrajev:

521 ljudsko-prosvetnih svetov, 71 ljudskih univerz, 785 ljudskih knjižnic, 571 bralnih krožkov, 21 čitalnic, 115 recitacijskih zborov, 867 igralskih dručin, 20 lutkovnih odrov, 35 plesnih skupin, 772 pevskih zborov (med njimi 214 moških, 106 ženskih, 202 mešana iz 250 mladinskih), 33 orkestror, 21 harmonikarskih, 30 tamburaskih zborov, 65 godb na pihala, 284 domov ljudske prosvete v uporabi, — tedaj vemo, da so to prvič še ne docela zanesljive številke naših referentov pri prosvetni oblasti, ki nimajo povsod zadostnega kontakta z našimi množičnimi organizacijami, ponekod pa tudi hudo pretravajo, ko vsako družbo, ki se je morda za en sam nastop nečesa naučila, že smatrajo za stalno, — po drugi strani pa, da v okviru teh številnih skupin šele bjeemo boj za pravo vsebino in kvaliteto dela, da je torej med temi nebroji igralskimi družinami še velik del takih, ki mislijo, da so plehke burke tisto, s čimer bo naš delovni človek manifestiral družbeni življenjski optimizem res svobodno ustvarjajočega človeka. Pri oznaki zadnjih mesecih razvoja naše ljudske prosvete poudarjamo torej predvsem, da se borba za kvaliteto vsepoved so

ke prosvete dobivajo tudi statistične številke svoj pomen. Če smo imeli ob koncu januarja t. l. registriranih v Sloveniji brez primorskih okrajev:

521 ljudsko-prosvetnih svetov, 71 ljudskih univerz, 785 ljudskih knjižnic, 571 bralnih krožkov, 21 čitalnic, 115 recitacijskih zborov, 867 igralskih dručin, 20 lutkovnih odrov, 35 plesnih skupin, 772 pevskih zborov (med njimi 214 moških, 106 ženskih, 202 mešana iz 250 mladinskih), 33 orkestror, 21 harmonikarskih, 30 tamburaskih zborov, 65 godb na pihala, 284 domov ljudske prosvete v uporabi, — tedaj vemo, da so to prvič še ne docela zanesljive številke naših referentov pri prosvetni oblasti, ki nimajo povsod zadostnega kontakta z našimi množičnimi organizacijami, ponekod pa tudi hudo pretravajo, ko vsako družbo, ki se je morda za en sam nastop nečesa naučila, že smatrajo za stalno, — po drugi strani pa, da v okviru teh številnih skupin šele bjeemo boj za pravo vsebino in kvaliteto dela, da je torej med temi nebroji igralskimi družinami še velik del takih, ki mislijo, da so plehke burke tisto, s čimer bo naš delovni človek manifestiral družbeni življenjski optimizem res svobodno ustvarjajočega človeka. Pri oznaki zadnjih mesecih razvoja naše ljudske prosvete poudarjamo torej predvsem, da se borba za kvaliteto vsepoved so

ke prosvete dobivajo tudi statistične številke svoj pomen. Če smo imeli ob koncu januarja t. l. registriranih v Sloveniji brez primorskih okrajev:

521 ljudsko-prosvetnih svetov, 71 ljudskih univerz, 785 ljudskih knjižnic, 571 bralnih krožkov, 21 čitalnic, 115 recitacijskih zborov, 867 igralskih dručin, 20 lutkovnih odrov, 35 plesnih skupin, 772 pevskih zborov (med njimi 214 moških, 106 ženskih, 202 mešana iz 250 mladinskih), 33 orkestror, 21 harmonikarskih, 30 tamburaskih zborov, 65 godb na pihala, 284 domov ljudske prosvete v uporabi, — tedaj vemo, da so to prvič še ne docela zanesljive številke naših referentov pri prosvetni oblasti, ki nimajo povsod zadostnega kontakta z našimi množičnimi organizacijami, ponekod pa tudi hudo pretravajo, ko vsako družbo, ki se je morda za en sam nastop nečesa naučila, že smatrajo za stalno, — po drugi strani pa, da v okviru teh številnih skupin šele bjeemo boj za pravo vsebino in kvaliteto dela, da je torej med temi nebroji igralskimi družinami še velik del takih, ki mislijo, da so plehke burke tisto, s čimer bo naš delovni človek manifestiral družbeni življenjski optimizem res svobodno ustvarjajočega človeka. Pri oznaki zadnjih mesecih razvoja naše ljudske prosvete poudarjamo torej predvsem, da se borba za kvaliteto vsepoved so

ke prosvete dobivajo tudi statistične številke svoj pomen. Če smo imeli ob koncu januarja t. l. registriranih v Sloveniji brez primorskih okrajev:

521 ljudsko-prosvetnih svetov, 71 ljudskih univerz, 785 ljudskih knjižnic, 571 bralnih krožkov, 21 čitalnic, 115 recitacijskih zborov, 867 igralskih dručin, 20 lutkovnih odrov, 35 plesnih skupin, 772 pevskih zborov (med njimi 214 moških, 106 ženskih, 202 mešana iz 250 mladinskih), 33 orkestror, 21 harmonikarskih, 30 tamburaskih zborov, 65 godb na pihala, 284 domov ljudske prosvete v uporabi, — tedaj vemo, da so to prvič še ne docela zanesljive številke naših referentov pri prosvetni oblasti, ki nimajo povsod zadostnega kontakta z našimi množičnimi organizacijami, ponekod pa tudi hudo pretravajo, ko vsako družbo, ki se je morda za en sam nastop nečesa naučila, že smatrajo za stalno, — po drugi strani pa, da v okviru teh številnih skupin šele bjeemo boj za pravo vsebino in kvaliteto dela, da je torej med temi nebroji igralskimi družinami še velik del takih, ki mislijo, da so plehke burke tisto, s čimer bo naš delovni človek manifestiral družbeni življenjski optimizem res svobodno ustvarjajočega človeka. Pri oznaki zadnjih mesecih razvoja naše ljudske prosvete poudarjamo torej predvsem, da se borba za kvaliteto vsepoved so

ke prosvete dobivajo tudi statistične številke svoj pomen. Če smo imeli ob koncu januarja t. l. registriranih v Sloveniji brez primorskih okrajev:

521 ljudsko-prosvetnih svetov, 71 ljudskih univerz, 785 ljudskih knjižnic, 571 bralnih krožkov, 21 čitalnic, 115 recitacijskih zborov, 867 igralskih dručin, 20 lutkovnih odrov, 35 plesnih skupin, 772 pevskih zborov (med njimi 214 moških, 106 ženskih, 202 mešana iz 250 mladinskih), 33 orkestror, 21 harmonikarskih, 30 tamburaskih zborov, 65 godb na pihala, 284 domov ljudske prosvete v uporabi, — tedaj vemo, da so to prvič še ne docela zanesljive številke naših referentov pri prosvetni oblasti, ki nimajo povsod zadostnega kontakta z našimi množičnimi organizacijami, ponekod pa tudi hudo pretravajo, ko vsako družbo, ki se je morda za en sam nastop nečesa naučila, že smatrajo za stalno, — po drugi strani pa, da v okviru teh številnih skupin šele bjeemo boj za pravo vsebino in kvaliteto dela, da je torej med temi nebroji igralskimi družinami še velik del takih, ki mislijo, da so plehke burke tisto, s čimer bo naš delovni človek manifestiral družbeni življenjski optimizem res svobodno ustvarjajočega človeka. Pri oznaki zadnjih mesecih razvoja naše ljudske prosvete poudarjamo torej predvsem, da se borba za kvaliteto vsepoved so

ke prosvete dobivajo tudi statistične številke svoj pomen. Če smo imeli ob koncu januarja t. l. registriranih v Sloveniji brez primorskih okrajev:

521 ljudsko-prosvetnih svetov, 71 ljudskih univerz, 785 ljudskih knjižnic, 571 bralnih krožkov, 21 čitalnic, 115 recitacijskih zborov, 867 igralskih dručin, 20 lutkovnih odrov, 35 plesnih skupin, 772 pevskih zborov (med njimi 214 moških, 106 ženskih, 202 mešana iz 250 mladinskih), 33 orkestror, 21 harmonikarskih, 30 tamburaskih zborov, 65 godb na pihala, 284 domov ljudske prosvete v uporabi, — tedaj vemo, da so to prvič še ne docela zanesljive številke naših referentov pri prosvetni oblasti, ki nimajo povsod zadostnega kontakta z našimi množičnimi organizacijami, ponekod pa tudi hudo pretravajo, ko vsako družbo, ki se je morda za en sam nastop nečesa naučila, že smatrajo za stalno, — po drugi strani pa, da v okviru teh številnih skupin šele bjeemo boj za pravo vsebino in kvaliteto dela, da je torej med temi nebroji igralskimi družinami še velik del takih, ki mislijo, da so plehke burke tisto, s čimer bo naš delovni človek manifestiral družbeni življenjski optimizem res svobodno ustvarjajočega človeka. Pri oznaki zadnjih mesecih razvoja naše ljudske prosvete poudarjamo torej predvsem, da se borba za kvaliteto vsepoved so

ke prosvete dobivajo tudi statistične številke svoj pomen. Če smo imeli ob koncu januarja t. l. registriranih v Sloveniji brez primorskih okrajev:

521 ljudsko-prosvetnih svetov, 71 ljudskih univerz, 785 ljudskih knjižnic, 571 bralnih krožkov, 21 čitalnic, 115 recitacijskih zborov, 867 igralskih dručin, 20 lutkovnih odrov, 35 plesnih skupin, 772 pevskih zborov (med njimi 214 moških, 106 ženskih, 202 mešana iz 250 mladinskih), 33 orkestror, 21 harmonikarskih, 30 tamburaskih zborov, 65 godb na pihala, 284 domov ljudske prosvete v uporabi, — tedaj vemo, da so to prvič še ne docela zanesljive številke naših referentov pri prosvetni oblasti, ki nimajo povsod zadostnega kontakta z našimi množičnimi organizacijami, ponekod pa tudi hudo pretravajo, ko vsako družbo, ki se je morda za en sam nastop nečesa naučila, že smatrajo za stalno, — po drugi strani pa, da v okviru teh številnih skupin šele bjeemo boj za pravo vsebino in kvaliteto dela, da je torej med temi nebroji igralskimi družinami še velik del takih, ki mislijo, da so plehke burke tisto, s čimer bo naš delovni človek manifestiral družbeni življenjski optimizem res svobodno ustvarjajočega človeka. Pri oznaki zadnjih mesecih razvoja naše ljudske prosvete poudarjamo torej predvsem, da se borba za kvaliteto vsepoved so

ke prosvete dobivajo tudi statistične številke svoj pomen. Če smo imeli ob koncu januarja t. l. registriranih v Sloveniji brez primorskih okrajev:

521 ljudsko-prosvetnih svetov, 71 ljudskih univerz, 785 ljudskih knjižnic, 571 bralnih krožkov, 21 čitalnic, 115 recitacijskih zborov, 867 igralskih dručin, 20 lutkovnih odrov, 35 plesnih skupin, 772 pevskih zborov (med njimi 214 moških, 106 ženskih, 202 mešana iz 250 mladinskih), 33 orkestror, 21 harmonikarskih, 30 tamburaskih zborov, 65 godb na pihala, 284 domov ljudske prosvete v uporabi, — tedaj vemo, da so to prvič še ne docela zanesljive številke naših referentov pri prosvetni oblasti, ki nimajo povsod zadostnega kontakta z našimi množičnimi organizacijami, ponekod pa tudi hudo pretravajo, ko vsako družbo, ki se je morda za en sam nastop nečesa naučila, že smatrajo za stalno, — po drugi strani pa, da v okviru teh številnih skupin šele bjeemo boj za pravo vsebino in kvaliteto dela, da je torej med temi nebroji igralskimi družinami še velik del takih, ki mislijo, da so plehke burke tisto, s čimer bo naš delovni človek manifestiral družbeni življenjski optimizem res svobodno ustvarjajočega človeka. Pri oznaki zadnjih mesecih razvoja naše ljudske prosvete poudarjamo torej predvsem, da se borba za kvaliteto vsepoved so

ke prosvete dobivajo tudi statistične številke svoj pomen. Če smo imeli ob koncu januarja t. l. registriranih v Sloveniji brez primorskih okrajev:

521 ljudsko-prosvetnih svetov, 71 ljudskih univerz, 785 ljudskih knjižnic, 571 bralnih krožkov, 21 čitalnic, 115 recitacijskih zborov, 867 igralskih dručin, 20 lutkovnih odrov, 35 plesnih skupin, 772 pevskih zborov (med njimi 214 moških, 106 ženskih, 202 mešana iz 250 mladinskih), 33 orkestror, 21 harmonikarskih, 30 tamburaskih zborov, 65 godb na pihala, 284 domov ljudske prosvete v uporabi, — tedaj vemo, da so to prvič še ne docela zanesljive številke naših referentov pri prosvetni oblasti, ki nimajo povsod zadostnega kontakta z našimi množičnimi organizacijami, ponekod pa tudi hudo pretravajo, ko vsako družbo, ki se je morda za en sam nastop nečesa naučila, že smatrajo za stalno, — po drugi strani pa, da v okviru teh številnih skupin šele bjeemo boj za pravo vsebino in kvaliteto dela, da je torej med temi nebroji igralskimi družinami še velik del takih, ki mislijo, da so plehke burke tisto, s čimer bo naš delovni človek manifestiral družbeni življenjski optimizem res svobodno ustvarjajočega človeka. Pri oznaki zadnjih mesecih razvoja naše ljudske prosvete poudarjamo torej predvsem, da se borba za kvaliteto vsepoved so

ke prosvete dobivajo tudi statistične številke svoj pomen. Če smo imeli ob koncu januarja t. l. registriranih v Sloveniji brez primorskih okrajev:

521 ljudsko-prosvetnih svet

O nalogah ljudske prosvete

prevzgoji miselnosti delavskega razreda. Prav isto je za širše množice jasno začrtano v sklepih tretje seje Glavnega odbora OF.

Tako nismo sedaj več v nejasnosti, kako organizacijsko zajeti prevzgojanje množice, tudi ne glede vsebine. Na sindikatih, na kulturno prosvetnih oddelkih, komisijah in referatih in jasno na ramah vseh zavetnih delavcev leži odgovornost, ali bodo sindikati postali zares čim prej in čim boljše šola vsega delavskega razreda.

Ze v uvodu smo govorili o tem, da je spopad med naprednimi in reakcijskimi silami na področju ljudske prosvete igral pomembno vlogo pri oblikovanju zavesti delavskega razreda. Videli smo, da je bil delavski razred nosilec in oplojevalec teh naprednih idej, ker se je zavedal, da se s tem obnem bori za zmago nad svojimi tlačitelji.

Danes v bistveno spremenjenih okoliščinah, ko je oblast v rokah ljudstva, ko ima ljudstvo komandne pozicije v gospodarstvu, je potreba po znanju še neprimerno večja. Ljudstvo se boče učiti, kako dobro voditi državo, kako dobro upravljati gospodarstvo, kako dvigniti produktivnost dela. To smo mu dolžni dati, — v tem je naša naloga.

Vpliv reakcionarne ljudske prosvete je bil posebno močan na vasi. Najbolj značilno zanjo je bilo prizadevanje, da obide sleherni, dnevo, življenjsko problematiko vasi. Šla je za tem, da ljudstvo poci za zabavo in ga z vražami in bajkami drži v nevednosti daleč od vsake revolucionarnosti. Da reakciji to v celoti ni uspelo, je jasen dokaz zmagovito narodno osvobodilno gibanje, kakor je na drugi strani treba vedeti, da so ostali in podzavestno naprej delujejo vplivi take protiljudske prosvete. O njih smo govorili včeraj. Zato je razumljivo, da je tisti, ki danes očita sodobni ljudski prosveti preveč povezovala z dnevnimi, gospodarsko političnimi nalogami množice, češ da tega ne razumejo, v veliki zmoti.

Kapitalistična družba je imela interes na tem, da uspeva revolucionarnost množice z raznimi neaktualnimi predavanji in različnimi kulturno umetniškimi prireditvami apolitičnega značaja. Prav v tem je načelni politični, v bistvu protiljudski značaj take ljudske prosvete.

Ta pojav pri nas se srečujemo. Se imamo preveč slabih predavanj. Se vedno je preveč razširjeno mnenje, da je za ljudstvo na današnji stopnji ljudske kulture vse dobro. Res je, da je nam vsem treba še dosti znanja, prav zato pa moramo skrbno izbirati, kako in kaj bomo dali naprej. Ali ni razumljivo, da moramo najbolj skrbno izbirati orodje za borbo v prvi liniji fronte dela, da res od tega zavisi naš tempo, v katerem se bo dvigala i gospodarska i kulturna stopnja delovnih množic kot celote, torej tudi vseh nas.

Ne smemo pozabiti, da je bilo narodno osvobodilno gibanje od vsega početka zgrajeno na globoki veri v neizoparno ustvarjalno silo širokih ljudskih množic, na zavesti, da so pripravljene boriti se za dosego svojih neposrednih ciljev — osvoboditi domovino okupatorjem in njihovih hlapcev ter prevzeti oblast v svoje roke. Politična zavest, ki so jo množice pridobile v borbi in prepričljivi uvrstile s svojo zmago, nam mora služiti za osnovo, ki jo sproži iz izkušenj vsakdanjega dela razširjamo na področja, ki jih predstavljajo naš gospodarski plan. Narodno osvobodilna borba je v pojmu stari partizan — napisala karakteristiko novega človeka, ki ga je prekalila borba. Nihče razen reakcionarjev, ki se jim je »starega partizana« res bati, si pod tem pojmom ni predstavljal človeka slabih kvalitiet, šlevo brez značaja, smeti buržoazne družbe, temveč človeka, odločenega, zavedno discipliniranega, vrednega pogleda na svet, tovariškega do poslednjih mej, z eno besedo, človeka novih moralnih kvalitiet.

Ljudska prosveta torej ne more mimo takih manifestacij ustvarjalnega dela, kakor so prva in sedaj druga mladinska proga, udarniki in socialistično tekmovalje v naših tovarnah, primeri mladih in srednjih kmetov, ki so zavestno dali v skupnost več, kakor je od njih terjala, primeri izobražencev, ki so postavili vse svoje dragocene znanje v službo ljudstvu. Okoli takih dogodkov v življenju množice je treba, da se razvija ljudsko prosvetna aktivnost.

Pred nami, tovariši, je velika naloga pomagati, vzgajati državljane nove Titove Jugoslavije. Maršal Tito je jasno povedal, kakšna bodo vsebina te vzgoje, ko je rekel: »To je velika in častna dolžnost, saditi v duše tiste ideje, katere so nosili v svojih srcih naši boreci v času vojne: ideje bratstva in enotnosti naših narodov, ideje ustvaritve močne federacije enakopravnih narodov idejo socialne pravičnosti idejo demokracije, take široke ljudske demokracije, ki ni samo na papirju, temveč tudi v delih in resničnosti, ki ni taka po formi, temveč po vsebini.

Ali ni jasno, da se bo po teh načelih vzgojen delavec, kmet, delovni inteligent razvil v vedrega, široko razgledanega, neustrašenega in smelega graditelja nove Jugoslavije. Množice, vzgojene po teh načelih, bodo utrile vero v svoje ustvarjalno svobodono delo.

Prvkratk z zgodovini je v Sovjetski zvezi in sedaj pri nas delo postalo ono tovariše, na katerem se razvijajo moralne kvalitete človeka. Namesto brezobzirne konkurence in izkoriščanja v kapitalističnem svetu, stopa plemenito tekmovalnost dela. Da se je treba res postaviti v službo ljudstvu, osebne interese podrediti družbenim in pri tem ne imeti obzira, da si za nekaj pri-

krajšan, temveč žitni ob tem polno radost, ni tako lahko vnesti v množice, obtežene s starimi navadami, ki se žive v družini in družbi, v množice, obtežene z moralno izkoriščevalskega razreda.

Ustvarjalno delo mora ob resnem prizadevanju ljudske prosvete postati v zavesti množic stvar časti, eden sebov naše nove družbene elike. Borba z normalnimi predsodki preteklosti je težka in zavisi njen uspeh od cele vrste pravičnih prijemov na področju gospodarskega, socialnega in kulturnega življenja družbe. Smisel z ustvarjalno delo bomo razvili le, če bomo popularizirali take primere svobodnega dela v korist skupnosti, kakor je n. pr. prva mladinska proga Brčko-Banovići. Uspeh bo tem večji, čim bolj nam bo uspelo za prav take napredne metode dela zainteresirati in usposobiti najširše množice, razviti v njih čut za zavestno družbeno in gospodarsko disciplino.

Tovariš Kardelj je v svojem govoru v Ustavodajni skupščini LR Slovenije dejal o tem naslednje: »Ker se je spremenil naš delovni človek sploh in je iz sužnja postal svobodno ustvarjalec za skupnost in preko skupnosti tudi za sebo osebo, zato se je spremenil tudi njegov odnos in odnos vse družbe do dela. Na delu pri nas ni več pečata sužnosti in zaostalosti. Delo ni več nujno zlo in napor brez perspektive in priznanja. Delo je pri nas postalo, kakor je nekoč rekel Stalin, stvar časti in slave novega človeka.

In še dalje pravi: »Ker je pri nas prišel prevladovati takšen duh in takšna zavest v glavah ljudskih množic in ker postaja delo stvar časti in slave vsakega poedineca, ker je delo postalo merilo družbenega ugleda in položaj naših ljudi, zato je bila močna proga Brčko-Banovići in zato so morali taki primeri po vsej naši deželi. Ta primer nam najjasneje kaže, kakšno ogromno važnost igra v našem državnem življenju danes ekonomska vzgoja najširših ljudskih množic.

Ustvarjalno delo naprednih družbenih idej je torej Stalin je takole označil: »Nove družbene ideje in teorije nastanejo šele takrat, ko razvoj materialnega življenja družbe postavi pred njo nove naloge. Ali čim se enkrat nastanele (ideje namreč), postanejo zelo resna sila, ki olajšuje reševanje novih nalog, ki jih postavlja razvoj novega življenja in družbe.

Za našo prakso sledi iz tega: Če je uporabljati idejne oborožitve delovnih množic ogromno pripomoglo k zmagi v narodno osvobodilni vojni, potem je jasno, da se miče, ki hoče res nesebično bogatiti skupnost in tako tudi sebi koristiti, ne bo odrekal možnosti poglavitni in razširiti idejno oborožitev množic z ekonomske vzgoje. Tako oborožene množice ne bodo nikoli postale plen reakcije, marveč bodo postopno tudi razumsko dojele sijajne perspektive, ki jih pred vse nas postavlja s pozitivnim delom doseženi in preseženi gospodarski plan. Tov. Marinko ugotavlja v svojem govoru, da ujavamo planski sistem v gospodarstvu v specifičnih naših pogojih. To moramo razumeti tako, da ni mogoče alepo prenašati izkušenj planiranja gospodarstva Sovjetske zveze na naše razmere. Z drugimi besedami, treba je osvoiti bistvo, zakonitosti planskega sistema v gospodarstvu, ki terja, kakor smo videli, aktivne, čustvene in razumske vključitve. To doseči pa je mogoče le z vztrajnim in trdnim učenjem ob samem delu. Ni najhuše, če se danes najširše množice tudi razumsko ne dojemajo vseh prednosti planskega gospodarstva, dosti huše bo in močno bo zaviralo nemoteno izvajanje plana, če množice teh prednosti ne bodo razumele jutri in pojutrinje. Odgovor na to bo med drugimi nosila ljudska prosveta, aktiv, ki dela na tem področju. Prirodno je torej, da že danes pričnemo sistematično dvigati idejne ravni na najširši osnovi, kar karšno predstavlja prav ljudska prosveta.

Taka je torej vsebina naše prve naloge. Če smo prav razumeli naloge ideološke vzgoje, smo si s tem osvojili kriterij, ki nam bo pomagal dometi smisel in vsebino kulturno umetniškega udejstvovanja naše ljudske prosvete, pa naj gre za igralško družino, pevski zbor, plesno skupino ali godbo itd. Kulturno umetniški sektor se je po zaslugi svoje tradicije najprej razvil in razvil širok razmah. Prav zato tudi najbolj boleha na apolitični breznačelnosti. Ni problem v tem, kakor nekateri mislijo, da bi morale dati našo kulturno umetniške skupine samo težka, resna, umetniško povsem dognana dela, če jih ni, ne, — kulturno umetniško izživljanje naj nosi pečat vedrine, sproščenosti svobodnega ljudstva, ki je ponosno na svoje ustvaritve. Naravno je, da to ljudstvo po napornem delu zasluži sproščene življenjske radosti. Vsebinska tega na ne more biti morda, malomeščanska poci za zabavo, preračunana na nagone, s kakršnimi se prekriža razkrajačjo družba.

Ljudska kultura, ki naj se bori, da res zasluži ta častni naziv, mora za jemati vsebino svojega udejstvovanja v množicah in njenih borbenih tradicijah, v njenih pesmih, junakih iz ljudstva, mora živeti z njimi in se veseliti uspehov ljudskih naporov — se razvijati in rasti z občo kulturno stopnjo množic. Zajemati mora v delovnih naporih sedanjosti in narodne zgodovine vseh naših narodov, zlasti pa sovjetskih narodov in končno vseh naprednih ustvariteljev v svetu, ter tako oblikovati plemenita čustva po žrtvovalnosti, heroizma in duha solidarnosti z borbo in naporu vseh ljudstev za izgraditve bratstva in vzajemnosti med narodi proti vsakemu imperialističnemu zatiranju.

Tako kulturno umetniško udejstvovanje bo razvijalo v množici smisel za pozitivno delo, bo posemizirala pravilno vključevanje v skupnost, ne krepilo zavest, da je interes skupnosti njegov osebni interes. Bratstvo in enotnost naših narodov mora v novih

pogojih razvoja naše domovine razviti nove, še širše vezi bratstva, zavesti v skupni borbi za gospodarski in kulturni dvig vseh naših narodov. Mi moramo biti ne samo veseli, če se v republiki Črni gori posreči izpeljati svoj plan, odpraviti nepismenost v treh letih, če se na primer LR Srbiji posreči dvigniti na raven pismenosti samo v tej dobi četrtil milijona ljudi in vseh drugih naporov naših bratskih narodov, da se likvidirajo posledice protiljudskih klik v preteklosti. Ni pa še to vse. Spominimo se samo izvajanj tov. Marinka na III. seji GOOF Slovenije, ki so že bila navedena, pa bomo razumeli, da moramo v interesu delovnih ljudi vseh naših narodov, torej tudi slovenskega, posvetiti mnogo več pozornosti našemu medsebojnemu spoznavanju.

Proučimo narodno zgodovino, geografijo, gospodarske in kulturne odnose naših bratskih narodov Jugoslavije. Vedeti moramo, da je to bistveni del one jasnosti pogleda v srečno bodočnost, ki ga označujemo z geslom: Učimo množice spoznavati perspektivo našega plana. Mi bomo ob stvarni pomoči v kadru in naprednejših metodah uporabe tehnike lahko pripomogli k boljši izvedbi gospodarskega plana naše skupne domovine Jugoslavije. To stran našega dela smo doslej malo ali nič konkretizirali, zato je geslo »bratstvo« — edinstvo za marsikoga postalo že slava preteklosti, ki na novi razvojni stopnji ni več aktualno. Mislim, tovariši, da nam že po teh kratkih besedah skopa v zavest, ki je skrita v tem v borbi skovanem geslu.

Tako kulturno prosvetno delo bo nadalje ustvarjalo pogoje in razvijalo ljudske talente na vseh področjih kulturnega udejstvovanja. Temu vprašanju doslej skoro nismo posvečali pozornosti, čeprav iz prakse vemo, da je prav narodno osvobodilna borba odkrila in razvila vrsto talentov in prav tako delovne akcije naše mladine.

Uvajanje planskega sistema v gospodarstvu zajema ves narod, vse narode naše domovine. Povsem naravno je, da ob primerni pozornosti prav to ustvarja možnosti za res široko razvijanje ljudskih talentov. Taki talenti morejo ob pravilni pomoči ljudske prosvete razviti svoje sposobnosti do precejšnje stopnje kulturno umetniške ravni. Na tak način bo naša kultura dobila močan priliv novih pristnih ljudskih ustvarjalcev, kar bo nadalje ustvarilo pogoje za višji kriterij umetniških stvaritev. Toliko na kratko o načelni strani nalog ljudske prosvete. Snov, ki bi jo bilo treba za posamezna področja posebej obdelati, naj pride do izraza v razpravljanju in v bodočnosti, ko bomo razpolagali z boljšim pregledom nad vso ljudsko delavnostjo.

Za nas je v tem pogledu še važnejše drugo vprašanje in sicer, ali že obstojajo materialni pogoji, da postane taka ljudska prosveta res kri in mесо, z eno besedo, last moč. Mislim, da so ti pogoji danil v kolikor v posameznih predelih niso najugodnejši, se bo treba zanje uporno boriti s premagovanjem krajevnih težav. Na splošno vzeto ti pogoji vendarle obstajajo, četudi naš gospodarski plan še v svojem prvem letu svojega življenja ne daje posebnih izrednih investicij za dvig ljudske kulture. Predvsem je važno v tej zvezi podpreti, kar je v svojem že parkrat navedenem govoru rekel tov. Marinko o pogojih za uvajanje planskega sistema v gospodarstvu Jugoslavije.

On pravi: »V novi Jugoslaviji so ti pogoji izpolnjeni. Z našo zmago v osvobodilni vojni je oblast prešla v roke ljudstva. V posebnih okoliščinah naše osvobodilne borbe je večji del industrije prešel v roke države.

In dalje: Z nedavno racionalizacijo pa je ta ekonomska podlaga za naše plansko gospodarstvo razširjena. Ti najširši osnovni in bistveni pogoji pa so v našem primeru še ugodnejši, če jih primerjamo s težavami v ostalih republikah, kjer so kljub vsemu doseženi lepi uspehi. Ti pogoji so:

1. visoka pismenost, po največjih podatkih je 0,2% nepismenih — imamo pa pismeni analphabetizem,
2. krepka organizacija delavskega razreda v enotnih sindikatih in široka mreža vseh vrst zadrug na področju,
3. možnost hitrega obveščanja po radiu in časopisih,
4. precej na široko razpredena mreža kinovorov,
5. močna tradicija ljudske prosvetnega udejstvovanja,
6. obširna knjižna produkcija v narodnem jeziku in mreža ljudskih knjižnic,
7. vrsta znanstvenih in kulturno umetniških izobraževalnih ustanov,
8. teritorialno bolj ali manj gosta mreža ljudsko prosvetnih organizacij,
9. skoro vsak nekoliko večji kraj ima večji ali manjši prostor, kjer je možno razviti ljudsko prosvetno aktivnost vsaj v najosnovnejših oblikah.

Vrsta teh materialnih pogojev sicer s tem še ni izčrpana, vendar nam že sedaj našteji zadostujejo, če jih prav uporabimo, da je možno že danes uvesti v življenje postavljene naloge. Najvažnejši in najodgovornejši pogoji so seveda ljudje, kadri, aktiv, ki dela na področju ljudske prosvetne aktivnosti. Prav tu je treba najprej in sporedno s premagovanjem težav, ki se pri delu kažejo, zastaviti proces miselnih prevzgoj. K temu mora naš kongres bistveno prispevati. Ta najvažnejši člen v verigi ljudske prosvete je doslej najmanj znana postavka. Kolikor je bilo pomoči ljudsko prosvetnim organizacijam, se je v veliki meri omejevala le na strokovno stran. Dosti manj je bilo ideološko usmerjevalne pomoči. V tem pogledu moramo kritično priznati, tudi »Obzorja« ni izpolnil svoje naloge.

Tako je bilo mogoče, da se je delo ljudske prosvetnih svetov ponekod iz-

rodilo v društvenikovanje, cenzorske aparate, ki so skušali z administrativnimi ukrepi dati idejno jasnost ljudski prosveti. Razumljivo, da s takim birokratskim odnosom ni mogoče razviti ljudske prosvete, ampak jo kvečjemu zadušiti. Takih krutih ukrepov se je treba v ljudski prosveti zelo čuvati, ker hromijo njen razvoj v kvaliteto. Včasih so se razvili v samostojno, v horizontalni liniji praktično nikomur odgovorno telo, ki je n. pr. po svoje z lokalne perspektive ocenjevalo sklepe IV. plenuma GO ESJ in sklepe VI. plenuma GO LJM, tihoče se ljudsko prosvetnega dela v času pripravljanja gospodarskega plana.

Zato si moramo ob koncu tega referata postaviti in odgovoriti še na dve vprašanji in sicer, po kakšnem kriteriju naj organiziramo ljudsko prosvetno delo in kakšno funkcijo naj opravljajo ljudsko prosvetni svet ter forumi ljudske prosvete.

Iz referata tov. M. Breclja na III. seji Glavnega odbora OF Slovenije, kakor tudi iz dosedanjih izvajanj o načelnih vprašanjih ljudske prosvete sledi, da bodi podlaga organizacije delovni proces. Množice naj se ljudsko prosvetno udejstvujejo in izživljajo v istem okviru, kakor so udeležene v delovnem procesu, delavci in njegova družina v sindikatu, kmet na vasi v okviru zadrage ali druge oblike prosvetne organizacije. Povsem jasno je, pripada glede na naš gospodarski plan levi delež v prevzgoji delavstva sindikatom. Prav ni manj važno pa seveda ni to delo na vasi, ker ga zapleta še trajen vpliv kapitalističnih težav. Vezali ga bomo na zadruge in ostale množične organizacije. Ker je v okviru našega gospodarskega plana določeno zadrugam izredno pomembno delo na vasi, moramo stremeti za tem, da s prenišeno kritiko, poznavajoč krajevne razmere, upoštevajoč stopnjo idejne ravni prebivalcev vasi, vztrajno in požrtvovalno razdiščujemo pojme okoli te oblike gospodarske dejavnosti. To pomeni v danih razmerah preko ljudsko prosvetne aktivnosti nuditi konkretno pomoč in ustvarjati pogoje za uspešno izvajanje sistema planiranja. Pri tem moramo paziti, da ne bomo z organizacijskimi merami zavirali razvoja ljudske prosvete. Bistveno pri vsej stvari je to, da res zajamemo po možnosti vse prebivalce v kraju, a vendar ne enega in istega v dveh, treh organizacijah, temveč samo v eni. Člane sindikatov v sindikalnih aktivih, skupinah, zbiorih in društvih v sindikatu, ostale prebivalce pa v okviru ostalih organizacij v isti obliki.

Glede na jasnost organiziranja ljudsko prosvetnega dela na proizvodstveni osnovi je precej pojasnjena tudi funkcija ljudsko prosvetnih svetov. Sestavljeni so na načelu aktiva, ki naj koordinira in idejno enotno usmerja prosvetno aktivnost na svojem področju. O tem je bilo govora

ZASEDANJE SVETA ZUNANJIH MINISTROV

Vprašanje politične organizacije Nemčije

Molotov: »Nemčija naj bo politično decentralizirana, toda enotna demokracijska republika«

Moskva, 23. marca. (Tass) Sobotni seji Sveta ministrov za zunanje zadeve je predsedoval britanski minister za zunanje zadeve Bevin.

Ministri so nadaljevali s obravnavanjem vprašanj gospodarske in politične organizacije Nemčije. Prvi je spregovoril sovjetski zunanji minister Molotov, ki je podal naslednjo izjavo:

»Začeli smo obravnavati vprašanje začasne politične organizacije Nemčije. Mnenja smo, da lahko samo z dejansko demokratizacijo in demilitarizacijo Nemčije dosežemo svoj cilj — spremeniti Nemčijo v miroljubno demokracijsko državo, ki naj bi sčasoma zavzela mesto med miroljubnimi narodi, ki ji gre. Drugačnega pota lahko pripeljejo samo do začasnih in nezanesljivih uspehov. V sredstvih Evrope se ne sme znova pojaviti žarišče napadalnosti v obdobju nove militaristične Nemčije. So načrti, ki bi radi izbrisali Nemčijo kot samostojno državo. Sovjetska zveza se ne strinja z načrtom uničevanja Nemčije kot samostojne države. Generalisim Stalin je na dan zmag izjavil: »Sovjetska zveza ne namerava Nemčije niti razkosati, niti uničiti.« Nemčija je dosegla visoko stopnjo industrijskega razvoja in zato je ne smemo spremeniti v zaostalno državo brez industrije, ker to ne bi bilo samo v nasprotju z gospodarsko obnovo Evrope in vsega svetovnega gospodarstva, ampak bi povzročilo tudi razkorj v političnem življenju Nemčije, kar bi ogrozilo splošen mir.

Zavezniki ne smejo vsiljevati nemškemu narodu federativne ureditve. Druga stvar je seveda, če bi nemški narod sam zahteval federativno Nem-

čijo in uredil to vprašanje s svobodnimi volitvami brez zunanje pritiska. Zavezniki države se morajo truditi, da okrepe svoj položaj pri nemškem narodu in hkrati zavarujejo izpolnitev vseh obveznosti Nemčije nasproti zaveznikom. Trditev, da ima želja za federativno ureditev Nemčije svoj temelj v sklepih poudamske konference o decentralizaciji državne uprave v Nemčiji, nikakor ni utemeljena. Ko je v poletju leta 1945. poudamska konferenca reševala vprašanje dejne decentralizacije politične ureditve v Nemčiji, se je bavila s tisto Nemčijo, ki se je komaj osvobodila hitlerizma in ki se ji še ni posrečilo likvidirati hitlerjevskega centralizma v državni upravi. Danes je položaj čisto drugačen. Po vsej Nemčiji so že bile volitve krajevnih samoupravnih organov, pojavile so se in razvile svoje delovanje demokracijske stranke, svobodni sindikati in druge demokracijske organizacije. Tudi volitve v deželne skupščine bodo v kratkem zaključene po vseh deželah. Kar se tega tiče, je torej sklep poudamske konference v glavnem uspešno izveden. Sklepi poudamske konference pa govorijo tudi o ustanovitvi nekaterih centralnih nemških upravnih resorjev, toda ta sklep še doslej ni bil izveden. Po mnenju sovjetske vlade je nujno, da se že vendar enkrat ustanove centralni nemški resorji in začnejo hkrati izvajati tudi pripravljani ukrepi za ustanovitev začasne nemške vlade. To nam narekuje nujnost pravilnega izvajanja gospodarskih in političnih ukrepov zaveznikov po vsej Nemčiji. To ustreza tudi nujnosti, da se zavaruje izpolnitev nemških obveznosti nasproti zaveznikom.

Predlogi sovjetske vlade

Nato je V. M. Molotov predložil naslednje predloge sovjetske vlade o začasni politični ureditvi Nemčije:

I. Oblika in obseg politične ureditve države

Uvedba začasne politične organizacije Nemčije mora temeljiti na teh načelih:

- a) Politična ureditev Nemčije mora biti demokracijska, organi oblasti pa izvoljeni z demokracijskimi volitvami.
- b) Hitlerjevska centralizacija, ki je razbila Landtage in avtonomne deželne uprave je potrebno likvidirati in znova vzpostaviti Landtage in obe zbornici, s čimer bo sopro uvedena decentralizacija uprave iz dobe pred Hitlerjevim režimom.
- c) Sestaviti se mora taka začasna nemška vlada, ki bo zagotavljala politično in gospodarsko enotnost Nemčije in hkrati lahko prevzela odgovornost za izpolnitev nemških obveznosti do zaveznikov.

Pozdrav maršalu Titu

Delegati I. kongresa Ljudske prosvete Slovenije so poslali maršalu Titu naslednji pozdrav:

DRAGI TOVARIŠ MARŠAL!

Delegati ljudsko prosvetnih organizacij, zbrani na I. kongresu ljudske prosvete Slovenije, Ti pošljamo, ljubljani naš vodnik in maršal, pozdrave polne ljubezni in predanosti. Sporočamo Ti, da so nas ves čas kongresa spremljali in vzpodbujali Tvoje besede, da je treba ustvariti novega človeka, človeka jasnega pogleda in dvignjenega čela, ki bo vedril oč s pesmijo na ustih zavihal rokave in pod Tvojim modrim vodstvom dovrši izgradnjo gospodarskega plana ter s tem istočasno kulturno prosvetni preporod vseh narodov Jugoslavije.

Obljublamo Ti, da bomo z našim nadaljnjim ljudsko prosvetnim delom prizigali v slehernem našem delovnem človeku veselje in zanos do dela, predanost in zvestobo domovini, spoštovanje in ljubezen načelom Osvobodilne fronte, da bodo znali centi in razvijati velike pridobitve narodno osvobodilne boje ter čuvati bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije. Z idejno poglobljenim ljudsko prosvetnim delom, usmerjenim k dvigu izobrazbe in zdrave, vedre kulturno umetniške tvornosti, bomo iz vseh nas gradili take državljane, ki bodo vse bolj in bolj sposobni za velike naloge Titove petletke.

v referatu tov. Uroša Kraigherja, zato bi se ob tem v svojem referatu ne zadrževal.

Za uspešno zboljšanje dela ljudske prosvete je osnovne važnosti osvojiti spoznanje, da je prosvetno delo sestaven del aktivnosti naših političnih organizacij. To načelo upošteva in je na njem tudi zgrajen predlog statuta Ljudske prosvete Slovenije, ki naslanja Ljudsko prosveto na politično organizacijo slovenskega naroda OF. Kot veliko napako moramo šteti, da se je doslej na to področje gledalo z drugega vidika. Prav zato je bilo mogoče, da je tu in tam ljudska prosveta postala zatočišče ljudi z izrazito reakcijskimi težnjami. Na področju politične in gospodarske problematike smo vodili borbo za zmago naprednih idej, miselnost prevzgojimo množic v ljudski prosveti pa smo prevečkrat prepuščali slučaju.

Temu naj bo, po večeršnjih razpravah sodeč je to mogoče izvesti na vsej črti, z našim kongresom konec.

Tovarišice in tovariši! Naloge, ki smo si jih postavili, so ustvarljive, če se bomo za njihovo izvedbo borili s strastjo, z ljubeznijo, s tem, da bomo učili sebe in množice, ki jih predstavljamo. Napočni bi bilo, če bi šablonsko prenašali postavljene naloge na vsak teren enako. Bolj kakor pri katerem koli delu bi se nam maščevalo tako šablonsiranje. Ni namen nalog v tem, da da recepte, v tem je njihov smoter, da se zdej, ko so organizacijske oblike jasne, idejno poglobi vse delo. V tem pravcu naj bi naloge konkretizirala po koreferatih še temeljita razprava po načelnih vprašanjih, ki so:

1. dvigniti ideološko plat ljudsko prosvetnega dela na osnovah našega gospodarskega plana,
2. dati kot vsebino vse splošno idejo, no oborožitev, zlasti ekonomske vzgoje,
3. v novih razmerah dati vsebino geslu »bratstvo« — edinstvo narodov Jugoslavije, spoznavati zgodovinske, kulturne in ekonomske razmere drugih republik,

4. razvijati vzgojni ideal človeka naših dni, čigar karakter obkružuje ta pojma stari partizan in udarnik,

5. nadalje razvijati zvezo delavcev in kmetov,

6. kvalitativno zboljšati kulturno umetniško udejstvovanje — na osnovi dvignjene idejne ravni,

7. razvijati ljudsko tvornost v samem delovnem procesu in

8. vzeti ljudsko prosvetno delo kot temeljno političnega dela z množico.

Referatu tov. Kimovca Franca sta sledila dva koreferata in sicer koreferat tov. Albrehta Romana o nalogah prosvetnega dela v sindikatih glede na sklepe IV. plenuma sindikatov Jugoslavije in koreferat tov. Selingerja Vlada o ljudsko-prosvetnem delu na vasi. Po referatu in obeh koreferatih se je razvila živahna razprava, ki se je nadaljevala tudi na popoldanskem zasedanju kongresa.

Na popoldanskem zasedanju je podal zaključne pripombe k razpravi tov. Kimovec Franc, o novem statutu Ljudske prosvete je preročal tov. Uroš Kraigher, ki je dal statut na glasovanje. Statut Ljudske prosvete je bil soglasno sprejet. Nato so na podlagi statuta volili člane v plenum Ljudske prosvete.

Po izvolitvi plenuma je tov. Vrabčič Olga predlagala listo za Izvršni odbor Ljudske prosvete, ki je bila prav tako soglasno sprejeta.

Ob koncu je kongres poslal pozdravne brzojavke maršalu Jugoslavije Josipu Brozu-Titu, Edvardu Kardelju, Mihovnu Džilasu, Borisu Kidriču, Mihi Marinku, Izvršnemu odboru Ljudske Fronte Jugoslavije, Izvršnemu odboru OF Slovenije, Centralnemu komitetu KPJ, Centralnemu komitetu KPS, Centralnemu odboru ESZDNJ v Beogradu, Centralnemu odboru Narodne omladine Jugoslavije v Beogradu in Centralnemu odboru AFZ v Beogradu.

Sam je I. kongres Ljudske prosvete končal svoje delo. O podrobnostih bomo poročali prihodnjik.

5. Nemški narod mora potrditi stalno ustavo Nemčije.

II. Državna ureditev Nemčije

1. Nemčija se obnovi kot enotna miroljubna država, demokratska republika z občenemskim parlamentom dveh domov in občenemski vlade, pri čemer morajo biti zavarovane ustavne pravice dežel, ki pridejo v sestav nemške države.

2. Predsednika nemške republike voli parlament.

3. Na vsem ozemlju Nemčije bo imela veljavno občenemška ustava, ki jo bo sprejel parlament, v deželah pa deželne ustave, ki jih bodo sprejeli Landtagi.

4. Nemška ustava in deželne ustave morajo temeljiti na demokracijskih načelih in morajo urediti razvoj Nemčije kot demokracijske in miroljubne države.

5. Občenemška ustava in deželne ustave morajo zagotoviti svobodno organiziranje in delo vseh demokracijskih strank in sindikatov ter drugih javnih demokracijskih organizacij in ustanov.

6. Občenemška ustava in deželne ustave bodo zagotovile vsem nemškim državljanom ne glede na raso, spol, jezik in vero demokracijsko svobodo, vseh svobodo govora, tiska, veroizpovedi, javnih zborovanj in združevanja.

7. Parlament in Landtagi bodo voljeni po obči, neposredni in enaki volilni pravici s tajnim glasovanjem po proporcionalnem sistemu.

Zasedanja Sveta zunanjih ministrov

Nadaljevanje s 3. strani

Javnih delavcev takoj prevelike odgovornosti. Predsedstvo moramo določiti, kakšna naj bi bila pooblastila in značaj te vlade.

Marshallova izjava

Minister za zunanje zadeve ZDA Marshall je izjavil:

»Vtis imam, da je veliko skupnega v vseh starih stališčih, ki so bila podana, vendar obžalujem, da se je Molotov tako odločil izraziti proti federaciji Nemčije, kajti lahko bi se izognili sporom glede posameznih izrazov, ki imajo morda različen pomen za vsakogar izmed nas. Tako na pr. bodo v Ameriki razumeli Molotovljev predlog kot predlog glede uvedbe federativne oblike uprave po našem pojmovanju te besede. Sporazumeli se moramo glede bistvenih vprašanj predlogov. Ponavljam, da so naša navzkrižja veliko manjša, kot sem pričakoval.«

Molotov za weimarsko ustavo kot podlago

Zatem je spregovoril Molotov in dejal:

»Mogoče bi se lahko sporazumeli o tem, da bi nam kot izhodišča točka državne ureditve povojne Nemčije služila v tej ali oni meri državna organizacija, ki je bila pred Hitlerjem in ki jo je svojčas na demokratičen način sprejel nemški narod, organizacija, ki je bila sprejemljiva za razne sile Nemčije in ki je niso zanikale niti Združene države Amerike niti Francija niti Anglija niti Sovjetska zveza. Weimarska ustava je dala delom neko avtonomijo, omogočala je demokratično vodstvo lokalnih zadev in nudila možnost za obstoj in delovanje demokratičnih organizacij, strank, sindikalnih zvez ter kulturnih in drugih organizacij.«

Moj predlog je torej v tem, da posvetimo pozornost weimarski ustavi, da vzamemo iz nje, kar je koristnega, sicer pa sprejmemo one izpremembe, ki jih vsi priznavamo kot zaželjene. Sedaj ne gre za podrobnosti, ampak za izhodiščno točko. To bi vsekakor olajšalo naše delo.«

Bevinove pripombe

Razpravljanja se je udeležil tudi Bevin, ki je dejal:

Ako vzamemo za osnovo weimarsko ustavo, potem bi to lahko izrazilo gotovo zmoto. Popolnoma se strinjam z Bidaultom, da je potreben postopni razvoj Nemčije. Ako bi že sedaj objavili, da bomo vzeli za osnovo weimarsko ustavo, bi to lahko napravilo na Nemce vtis, kot da se že bližamo zaključni dobi ustanovitve nemške ustave. Po mojem mnenju za enkrat še nisimo prišli tako daleč.«

Molotov se je strinjal z Bevinom, da je treba obravnavati problem razvoja političnega položaja Nemčije v etapah. Tako stališče zastopa tudi sovjetska vlada. V predlogih, ki sem jih predložil danes, je govora o tem, da je treba pri vzpostavljanju nemške vlade najprej ustvariti nemške resorje, kakor to določajo ekipe potsdamske konference.

Kar se tiče weimarske ustave, sem jo omenil samo zaradi tega, kar mi šli, da vsebuje nekatere koristne zamisli tudi s stališča zaveznikov, ki bi jih lahko sprejeli, ko bomo odločili o bodoči politični ureditvi Nemčije. Dodati moram, da ukrepi, ki jih sedaj izvajajo zavezniki zaradi ponovne vzpostavitve Landtagov (krajnih samouprav) ter zaradi zagotovitve svobodnega delovanja demokratičnih strank in sindikatov, kakor tudi številni drugi ukrepi, dejansko izhajajo iz onega dela weimarske ustave, ki ga moramo smatrati za koristnega.

Verjetno, da bomo lahko našli tudi druge koristne ideje v weimarski ustavi, ko se bo reševalo vprašanje nemške politične strukture. Ob koncu bi rad ponovil, da je vsekakor zelo pameten predlog, da naj se konkretno pripravi razna stališča, ki so bila izražena.«

Bidault je izjavil, da weimarska ustava ni zadovoljiva in da zaradi tega — po njegovem mnenju — ne more služiti kot temelj za reševanje vprašanja politične organizacije Nemčije, posebno, ker pretirano omejuje pravice dežel.

Ministri so sklenili, da bo prihodnje zasedanje Sveta ministrov za zunanje zadeve v torek 25. marca.

Sestavljen je bil poseben odbor, ki bo formuliral predloge o poročilu Kontrolnega sveta. V odboru so predstavniki Sovjetske zveze Višinski, predstavnik ZDA general Clay, predstavnik Velike Britanije general Robertson in predstavnik Francije Alphonse.

Seja namestnikov zunanjih ministrov

Moskva, 23. marca. (Tass) V soboto so namestniki zunanjih ministrov za Avstrijo razpravljali o poročilu odbora vojaških strokovnjakov, ki so predlagali vojaške določbe v pogodbi za Avstrijo.

Namestniki so sprejeli predlog sovjetskega predstavnika Guseva o delovnem programu, po katerem bo poročilo o načrtu pogodbe z Avstrijo predloženo Svetu ministrov prihodnje soboto.

Stavke v Italiji se vedno bolj širijo

Rim, 23. marca. United Press poroča o vedno večjem številu stavk v Italiji in javlja, da so delavci cementne tovarne v Pratu v bližini Firence, cementne tovarne v Cassenu pri Milanu, tekstilne tovarne »Gaccianigali« pri Bergamu, kakor tudi delavci drugih tekstilnih tovarn v tem območju pričeli stavkati.

Na Siciliji stavkajo koparji asfalta v Ragusi in delavci v Celatru. Zahtevajo izplačilo mesečnih dodatkov.

Incident „Agiass“ razkrinkan

Lažne trditve grške fašistične vlade o življenju v Buljesu

grški orožniški oddelki, med katerimi je bilo tudi veliko število oboroženih balistov in četnikov. Požigali so hiše in izvajali nasilje nad prebivalstvom.

Ob tej izjavi je jugoslovanski predstavnik Josip Djerdja opozoril anketo komisijo da je grška vlada izrabila te pokode grškega orožništva, jugoslovanskih četnikov in albanskih balistov za izumetničenje obmejnega incidenta »Agiass Paraskeri in Agias Germanos«, obožila pa je Jugoslavijo. Poudaril je, da bo anketa komisija v Jugoslaviji lahko zaslišala mnoge priče, od katerih bo dobila zelo koristne podatke o balistih in četnikih v Grčiji in tudi o domnevnem obmejnem incidentu »Agiass«.

Papahristodulos je opisal sovražno aktivnost grških fašistov zoper Albanijo v Janini. — Monarhofašistična oblast v desničarske organizacije so pridružili številne demonstracije v glavnim geslom: »Zavzeli bomo severni Epir in Tiranu«.

Na koncu je priča izjavil: »Ko nas je na otoku Ikariji obiskala anketa komisija, sem dobil pismo svoje žene, da so v naši vasi Grevinoti v pokrajini Janini ostale same žene, starčki in otroci. Vsi drugi prebivalci so po zaporih ali pregnani na otoke, mnogi pa so zbežali v gore.«

Preko sodišče za južni Peloponez

Atene, 23. marca. (Reuter) Vlada je imela včeraj sejo, katere se je udeležil tudi šef grškega generalnega štaba general Vengiris. Sklenjeno je bilo, ustanoviti preko sodišče za področje Lakonije na južnem Peloponezu. Predsednik vlade Maximos je izjavil, da je vlada sklenila izvajati stroge ukrepe za uvedbo reda v področju. Minister za javno varnost Zerkas je izjavil, da bo vlada izdala ukaz, da se na otoku Ikariji obiskala anketa komisija, sem dobil pismo svoje žene, da so v naši vasi Grevinoti v pokrajini Janini ostale same žene, starčki in otroci. Vsi drugi prebivalci so po zaporih ali pregnani na otoke, mnogi pa so zbežali v gore.«

vas, vojni minister Andre Stratos in notranji minister Jurij Papandreu bodo odpotovali na južni Peloponez, da bi na kraju samem nadzorovali izvajanje teh ukrepov.

Eamova poslanica konferenci v Moskvi

Atene, 23. marca. (Reuter) Eam je poslal včeraj Svetu ministrov za zunanje zadeve v Moskvi poslanico, kjer opisuje nasilja monarhofašistov na južnem Peloponezu, kakor tudi umore demokratičnih elementov v Lakoniji. V pismu zahteva, naj napravijo zavezniški konec sedanjih tragedij Grčije.

Pokolj demokratičnih jetnikov

Solun, 23. marca. (Tanjug) Predvčerajšnjim so se partizani spopadli v vasi Gerani pri Sparti s tolpo razpnete monarhofašistične bandite Kasareja. Pri spopadu je bil bandit ubit, njegov namestnik Papadokos je izginil, trije pa so bili ranjeni. Po spopadu, v katerem je padel eden najkrovočnejših klavcev grškega naroda, so prišli njegovi banditi v mesto Gition, odvedli s pomočjo državnih oblasti iz tamkajšnjih zaporov 40 demokratičnih jetnikov na trg in jih zaklali.

Najnovejša poročila pravijo, da se klanje nadaljuje tudi po drugih mestih in vaseh. Po nekaterih poročilih nameravajo banditi Kasarejeve tolpe napasti otok Kitiro, da bi poklali demokratične internirane. Po brzojavnem poročilu orožniškega poveljnika v Malao, so fašistični tolparji vdri v vas Malao in zajeli 9 demokratičnih meščanov. Osem so jih takoj pobili, enega pa odpeljali s seboj.

Sovjetski poslanci pri Atleeju

London, 23. marca. (Tass) Včeraj je obiskala delegacija deputatov Vrhovnega sovjeta ZSSR pod vodstvom Kuznecova predsednika britanske vlade Atleeja. Pri sprejemu je bil navzoč tudi Kukin, sovjetski odpravnik poslov v Londonu.

Sestanek je trajal 50 minut. Delegati so postavili Atleeju več vprašanj o notranjem položaju Velike Britanije in o nekaterih mednarodnih problemih, zlasti pa o problemu bodočega ujetvanja medsebojnega sodelovanja med Sovjetsko zvezo in Veliko Britanijo.

Posledice premogovne krize v Angliji

London, 22. marca. (Un. Pr.) Trgovinski minister Stafford Cripps je izjavil na tiskovni konferenci, da je zaradi pomanjkanja goriva zmanjšana britanska avtomobilska proizvodnja za 60 odstotkov, proizvodnja jekla pa za 11 odstotkov. Ta kriza bo imela najresnejše posledice, kar se že čuti v gospodarstvu.

United Press prijavlja iz zanesljivega vira, da bo vlada v kratkem objavila nov načrt o zmanjšanju domače porabe plina in električnega toka.

Acheson demantira

London, 23. marca. Radio London poroča, da je vršilec dolžnosti ministra za zunanje zadeve ZDA zankal, da bi izjavil, da pomenijo vlade pod vplivom komunistov, pa naj si že bodo kjer koli, nevarnost za ZDA.

Tu izjavo so pripisali Achesonu tuji dopisniki, ki so poslušali njegov govor v odboru Predstavnikega doma za zunanje zadeve v zvezi s predlogom predsednika Trumana za pomoč Grčiji in Turčiji.

Po kasnejših poročilih tega stavka ni bilo v uradnem poročilu besede. Acheson je rekel, da ameriška vlada ne bi bila naklonjena komunistični vladi na Kitajskem.

Razkritja na razpravi zoper zločinca Hessa

Varšava, 23. marca. (Tass) Na razpravi zoper bivšega poveljnika hitlerjskega koncentracijskega taborišča v Oswieczimu je bilo zaslišanih nad 50 prič — Poljakov, Jugoslovancev, Norvežanov, Belgijcev in drugih, ki so sami okusili vse strahote »taborišča smrti«. Priča iz Jugoslavije je izjavila, da je sama videla, kako so enkrat pripeljali v taborišče 14.000 sovjetskih vojnih ujetnikov. V dveh dneh so vse pobili.

Druga priča je povedala, kako so po varšavski vstaji pripeljali Nemci v taborišče 7000 otrok in jih žive sežgali v krematoriju. O sežiganju otrok je govorila tudi bivša jetnica iz Beograda Novka Vuksanović. Izjavila je, da je osebno videla v Oswieczimu, ko so pripeljali v krematorij 2000 otrok različnih narodnosti in jih nato sežgali.

Pri vseh teh neverjetnih zločinih ni sodeloval samo Hess, ampak tudi njegova žena in starejši sin.

Zdravniki Roman Tuskelič, Jan Grablinski, Milan Cunder, Kovačič, Vladislav Tomdes in drugi zdravniki, ki so delali v tem taborišču pod nadzorstvom Hitlerjevih »eksperimentatorjev«, so izpovedali o strašnih poizkusih nad jetniki v taborišču.

Na vprašanje sodnega izvedenca dr. Kowalskega, kaj je bil namen teh poizkusov, je obtoženi Hess čisto izjavil, da so Nemci s pomočjo poizkusov hoteli priti do sredstva za hitro uničevanje ljudi.

Demanti bolgarske brzojavne agencije

Sofija, 24. marca. (Tanjug) Bolgarska brzojavna agencija je pooblašena demantirati neresnične vesti nekatere izmedskih časopisov, da namerava bolgarska vlada odvzeti prebivalstvu zlato in dragocene.

Zasedanje plenuma glavnega odbora Enotnih sindikatov Bosne in Hercegovine

Sarajevo, 22. marca. V Sarajevu se je sestel III. plenum glavnega odbora ES Bosne in Hercegovine.

Predsednik glavnega odbora Selket Maglajić je poročal o sindikalni organizaciji in njenih nalogah pri izvajanju gospodarskega plana. Poudaril je uspehe o tekmovanju v BiH za večjo produktivnost dela in znižanje proizvodnih stroškov. Najvažnejše je, da so v podjetjih uvedli nov sistem dela. Govoril je tudi o pomanjkljivosti tekmovanja, ki pa so razumljive, ker je tekmovanje šele v razvoju. Veliko število podjetij se ni uvelo norm, naloženo pa tudi na nerealne norme, za katere zahtevajo delavci revizijo. Največja napaka je matematično določevanje norm. Zaradi nepravilnih norm večina uprav še ni prišla uveljaviti akordnega načina plačevanja.

Nato je Maglajić govoril o najvažnejši nalogi sindikalne organizacije BiH, o vključevanju novih delavcev v proizvodnjo. Po nepopolnih podatkih rabijo gradbena podjetja razen nekvalificiranih še 2250 strokovnih delavcev: zidarjev, tesarjev in drugih. Lesna industrija je sedaj potrebuje približno 8000 delavcev. Zaradi dotoka novih delavcev iz drugih republik.

Delo odborov Ljudske skupščine FLRJ

Beograd, 23. marca. Včeraj sta odbora za gospodarski plan in finance Sveta narodov in Zveznega sveta Ljudske skupščine FLRJ sprejela poročilo redakcijskega odbora in v celoti predlog državnega proračuna za leto 1947, predlog finančnega zakona in predlog o državnem zaključnem računu za razdobje od 1. novembra 1944 do 31. decembra 1945.

Sprejeti predlog proračuna bo s finančnim zakonom in zaključnim računom vred predložen Ljudski skupščini na prihodnjem zasedanju.

Kratek popis prebivalstva v FLR Jugoslaviji

Na predlog predsednika zvezne narodne komisije je zvezna vlada s posebno uredbi predpisala, da se na vsem ozemlju FLR Jugoslavije izvrši kratek popis prebivalstva, gospodinstev in kmetijskih gospodarstev. Dan popisa bo z uredbo določil predsednik zvezne narodne komisije organizacijo popisa, obrazce in tehnična navodila za popis pa bo predpisal državni statistični urad zvezne narodne komisije.

Organi za izvršitev popisa so: statistični urad zvezne narodne komisije, statistični uradi republik in lokalnih komisij in popisovalni odbori okrajnih in mestnih izvršnih odborov ter krajevni ljudski odbori. Stroški za popis gredo v breme proračuna zvezne narodne komisije, razen stroškov mestnih in krajevnih ljudskih odborov.

Mestni (četrtni) in krajevni ljudski odbori sestavljajo popisovalne odbore in imenujejo izmed državljanov potrebno število popisovalcev. Dolžnost popisovalcev je častna in praviloma neplačana. Le izjemoma ima popisovalec pravico do povračila potnih stroškov.

William Foster odpotoval iz Jugoslavije

Beograd, 24. marca. Včeraj je odpotoval iz Jugoslavije predsednik komunistične partije ZDA William G. Foster.

Obisk zastopstev bolgarske in albanske mladine

Beograd, 24. marca. Dopoldne sta prispele v Beograd delegaciji bolgarske in albanske mladine na obisk k Ljudski mladini Jugoslavije v okviru proslave svetovnega mladinskega tedna.

Mladinski delegaciji bosta gosta jugoslovanske mladine in se bosta udeležili velike slovesnosti Ljudske mladine Jugoslavije ob pričetku del na novi mladinski prog: Samac—Sarajevo.

Obvestilo poljskega veleposlanstva

Beograd, 23. marca. V zvezi s poljskim zakonom o amnestiji z dne 22. februarja 1947 sporoča konzularni oddelek veleposlanstva republike Poljske v Beogradu, da se vsi prizadeti poljski državljani lahko seznanijo z besedilom tega zakona in dobiijo potrebna pojasnila o tem zakonu v konzularnem oddelku poljskega veleposlanstva v Beogradu, ulica Miloša Pocerca 23-a, do 25. aprila 1947. Uradne ure so od 10. do 13.

Pred prvim kongresom komunistične mladine Italije

Rim, 23. marca. (Tanjug) Po vsej Italiji so posvetovanja Komunistične mladine Italije, na katerih se mladina pripravila za svoj prvi kongres, ki bo meseca maja v Rimu. Pred dnevi je bila oblastna konferenca komunistične mladine za pokrajino Emilio v Bologni. Na konferenci je bil tudi član Centralnega komiteja KP Italije Enrico Berlinguer.

ZDA gradijo letališče na Novi Fundlandiji

Washington, 23. marca. (Tass) Ministrstvo za vojsko je objavilo, da bo po veljavitosti vojaških letalskih sil porabilo več milijonov dolarjev za gradnjo stalnega letališča na Novi Fundlandiji. Zemljišče za letališče je odkupila Velika Britanija v 99 letni zakup v zameno za rušice.

VREMENSKA NAPOVED za torek 25. marca:

Oblačno, dež in obladi. V višini 800 m sneg, pozneje izgledi za izboljšanje.

Turistične vremenske poročilo z dne 24. marca ob 7. uri zjutraj: BOHINJ +3, oblačno, 30 cm južnega snega. PLANICA +2, oblačno, 35 cm južnega snega.

public in podeželskih delavcev bodo morale sindikalne organizacije LR BiH skrbeti za nastanitev, prehrano in kulturno-prosvetno delo. V tem pogledu je bilo doslej precej malomarnosti in napak.

Predsednik Maglajić je poudaril, da je pravilno izvajanje gospodarskega plana v marsičem odvisno od pravilne preskrbe delavcev. Delavske in nameštenske zadruge in sindikalne organizacije morajo najti nove vire za preskrbo delavcev z neracioniranim blagom. Temu so zadruge doslej posvečale premalo pozornosti in pokazale malo pobude. Najvažnejše vprašanje, s katerim se bodo morale sedaj baviti uprave podjetij in sindikalne podružnice, je nastanitev delavcev. Sindikalne organizacije, zlasti pa krajevni sindikalni sveti, morajo s sodelovanjem uprav podjetij izčrpati vse možnosti za nastanitev delavcev in njihovih družin.

Na koncu svojega poročila je Maglajić poudaril potrebo največje operativnosti v delu sindikalnih organizacij. Dopolnjevanje med krajevnimi sindikalnimi sveti in podružnicami je treba čim bolj omejiti.

Plenum nadaljuje delo.

Zakonodajna odbora Zveznega sveta in Sveta narodov sta sprejela včeraj popoldne poročilo redakcijskega odbora o predlogih splošnega zakona o zaščiti gozdov pred požari, zakona o izdajanju in sirjenju mladinske književnosti in tiska ter zakona o skrbstvu. Vsi zakonski predlogi so bili sprejeti v celoti in bodo predloženi Ljudski skupščini.

Razen tega so v Zveznem svetu razpravljali o predlogu zakona o razlastitvi. Zakonski predlog so sprejeli in bo poslan redakcijskemu odboru.

in dnevnic, če opravlja svojo dolžnost v območju drugega krajevnega ljudskega odbora, v katerem ne stanuje. Ti izdatki gredo v breme okrajnega oziroma mestnega (četrtnege mestnega odbora), v katerega območju popisovalce dela.

Okrajni in mestni ljudski odbori nadzorujejo po dobjenih navodilih pravilno izvajanje popisa in pomagajo četrtim in krajevnim ljudskim odborom. Če se izkaže potreba, izvršijo v krajih svojega okraja popis neposredno po svojih popisovalnih odborih.

Vsak državljan je dolžan dati popolne in resnične podatke o vsem, kar je pri popisu vprašan. Popisovalni organi pa morajo varovati kot uradno tajnost vse, kar so zvedeli pri popisovanju. Kdor se namenoma izogne popisu ali če odne podatke, ki jih je dolžan dati, ali da neresnične podatke se kaznuje z denarno kaznijo do 3000 din, ki jo izreče okrajni oziroma mestni izvršni odbor.

Enotne cene za območje FLR Jugoslavije

Zvezno ministrstvo za trgovino in prekrbo je izdalo naslednje sporočilo: Vsa trgovska podjetja so dolžna, da od 1. aprila 1947 upoštevajo enotne prodajne cene za predmete, določene v »Uradnih sporočilih zveznega urada za cene« št. 8 in 9 z dne 28. februarja t. l. Ministrstvo za trgovino in prekrbo FLRJ je izdalo »Navodilo za enotne prodajne cene«. Vsa državna trgovska podjetja in druga trgovska podjetja, ki se bavijo z nakupom in prodajo blaga, in ki morajo voditi enotno računovodstvo, morajo dvigniti ali pa zahtevati ope navodila pri ministrstvu za trgovino in prekrbo ljudskih republik.

Enotne cene za območje LR Slovenije

»Uradni list LR Slovenije« objavlja v štev. z dne 22. t. m. odločbo vlade LRS o določanju in uporabi enotnih cen za območje LR Slovenije. Ta odločba pooblašča na podlagi 1. člena uredbe o postopku za določanje enotnih cen na območju Slovenije z dne 17. marca 1947. urad za cene pri predsedstvu vlade LRS, da določi in objavi enotne cene za območje LR Slovenije.

Cene, ki jih vsebuje cenik urada za cene, objavljen v »Vestniku urada za cene«, štev. 4-1947, veljajo za notranji promet kot enotne cene v območju LR Slovenije, in sicer od dneva objave te odločbe v Uradnem listu LRS, to je od 22. t. m.

Opozorilo

Načrtna komisija ljudske republike Slovenije opozarja vse obnovitvene zadruge, krajevne ljudske odbore in posameznike, naj ne prihajajo osebnostno k Načrti komisiji LRS, niti naj ne pošiljajo prošnje za dodelitev fondiranega materiala (gradbenega materiala, cementa, betonskega železa itd.), ki ga dodeljuje samo ministrstvu in okrajnim ljudskim odborom. Vse takšne prošnje se morajo vlagati pri pristojnem ljudskem odboru.

Mongolska trgovinska delegacija zapustila Moskvo

Moskva, 21. marca. (Tass.) Po uspešnih trgovinskih razgovorih je mongolska trgovinska delegacija odpotovala iz Moskve. Delegacija je vodil podpredsednik vlade Mongolske ljudske republike Lub.

Proglasitev obrednega stanja na Formozi

Nanking, 21. marca. (AFP.) Na vsej Formozi je bilo proglašeno obredno stanje. Na južnem delu otoka se boji nadaljevati. Vsi časopisi so ustavljeni.

